

**सन २००६-०७ मध्ये बियाणे उद्योगाचा विकास व
बळकटीकरण या केंद्र पुरस्कृत योजनेअंतर्गत दर्जेदार
ग्राम बिजोत्पादन व वितरण कार्यक्रम राबविण्याबाबत**

**महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक- बियाणे-१७०६/१०२७०/प्र.क्र.३१९/१-अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक - १३ मार्च, २००७**

वाचा :-

- १) केंद्रिय कृषि व सहकार विभाग, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. १०-०६/२००५/SD/VI, दिनांक २७.२.२००६ व दि. ७.६.२००६
- २) कृषि मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. १०-१६/२००५/SD/VI, दि.२२.५.२००६
- ३) कृषि आयुक्तालयाच्या मार्गदर्शक सूचना पत्र क्र.कृउस-गुनि१/२/ ६७, दिनांक ३०.४.०६

प्रस्तावना:-

दर्जेदार बियाण्याच्या वापरामुळे पिकांच्या उत्पादकतेत भरीव वाढ होते. बहुतांश पिकांमध्ये राज्याने अपेक्षित बियाणे बदलाचे प्रमाण साध्य केले आहे. ब-याचशा पिकामध्ये राष्ट्रीय सरासरीचे वर उद्दिष्टे साध्य करावयाची आहेत. राज्यात सरासरी ४८ टक्के शेतकरी दर्जेदार बियाणे वापरत असून ५२ टक्के शेतकरी हे स्वउत्पादित बियाणे वापरतात. या स्थानिकरित्या उत्पादित उत्पादनांची गुणवत्ता वाढविल्यास कृषि उत्पादन वाढीस चालना मिळणार आहे. शेतक-यांचे स्वउत्पादित बियाण्याची गुणवत्ता वाढविण्याच्या दृष्टीने व बियाणे स्थानिकरित्या उपलब्ध होऊन कृषि उत्पादन वाढीस वेग मिळावा व शेतक-यांचे सामाजिक व आर्थिक स्तर उंचावणेसाठी केंद्र शासनाने बियाणे उद्योगाचा विकास व बळकटीकरण अंतर्गत दर्जेदार ग्राम बिजोत्पादन व वितरण कार्यक्रम ही योजना सन २००५-०६ मध्ये लागू केली आहे. त्या अनुषंगाने केंद्र शासनाचे संदर्भ क्र. १ येथील दिनांक २७.२.२००६ च्या पत्रान्वये सदर योजना राज्यात राबविण्यास रुपये ७९.२० लाख निधीस मान्यता दिली आहे. तदनंतर केंद्र शासनाने हा कार्यक्रम सन २००६-०७ मध्ये राबविण्यास संदर्भ क्र. २ चे पत्रानुसार मान्यता दिली असून त्यासाठी रुपये ७९.२० लाखाचा निधी पूर्णविधीग्राह्य करून दिला आहे. त्यानुसार सन २००६-०७ मध्ये हा कार्यक्रम राबविण्याची बाब राज्य शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

सन २००६-०७ या वर्षासाठी कृषि मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. १०-१६/२००५/SD/VI, दिनांक २२.५.२००६ अन्वये मिळालेल्या मान्यतेनुसार "बियाणे उद्योगाचा विकास व बळकटीकरण योजनेअंतर्गत दर्जेदार ग्राम बिजोत्पादन व वितरण " हा कार्यक्रम राबविण्यास व त्याकरिता **रुपये ७९.२०**

लाख (अक्षरी रुपये एकोणऐंशी लाख वीस हजार फक्त) इतका निधी मंजूर करण्यास राज्य शासनाची प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

२) या कार्यक्रमाच्या बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक उद्दीष्ट पूर्तीसाठी संचालक (निवगुनि) कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी क्षेत्रीय अधिका-यांना मार्गदर्शक सूचना निर्गमित कराव्यात. या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करतेवेळी पुढील प्रमुख बाबी समाविष्ट कराव्यात.

अ) सदर बिजोत्पादन कार्यक्रम समूह गटाद्वारे राबविण्यात यावा. एका गटात किमान ५० शेतकरी व कमाल १५० शेतकरी प्रत्येकी ०.२० हेक्टर क्षेत्राप्रमाणे किमान १० हेक्टर क्षेत्र असावे.

ब) या समूह गटातील बिजोत्पादक शेतक-यांना हंगामात एकूण तीन विभिन्न व विशिष्ट वेळी प्रशिक्षण देण्यात यावे.

क) स्रोत बियाणे खरेदी ही ५० टक्के अनुदान उपलब्ध असल्याने कमाल ०.२० हेक्टरचे मर्यादेत ते देण्यात यावे. विदर्भ पॅकेज अंतर्गत समाविष्ट सहा जिल्ह्यांसाठी केंद्र शासनाच्या निदेशानुसार स्रोत बियाणे खरेदीसाठी ०.२० हेक्टरचे ऐवजी १.०० हेक्टर क्षेत्रासाठी अनुदान मंजूर करता येईल..

ड) स्रोत बियाणे खरेदी ही सार्वजनिक क्षेत्रातील संस्था, ताबीके व एसएफसीआय यांचेकडून करावी. अनुदान अदा करताना राष्ट्रीय बिज निगम यांचे राष्ट्रीय स्तरावरील दर विचारांत घेऊन ते देण्यात यावेत.

इ) या योजनेचे मूल्यमापन श्री. वैकुंठभाई मेहता संस्था, पुणे यांचेमार्फत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

फ) योजनेस सर्व स्तरावरून उचित प्रसिध्दी देण्यात यावी. लाभार्थी शेतक-यांच्या यादया तालुका कृषि अधिकारी, कार्यालयात नोटीस बोर्डावर तथा वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात याव्यात योजनेची यशोगाथा जतन करावी.

३) या कार्यक्रमासाठी मंजूर केलेला निधी खर्च करण्यास संचालक (निवगुनि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच मंजूर निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यास संचालक (निवगुनि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. तसेच आवश्यकतेप्रमाणे मंजूर कार्यक्रमाचे मर्यादेत एका घटकावरील अनुदान अन्य घटकांसाठी खर्च करण्यास संचालक (निवगुनि) यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

४) या योजनेसाठी प्रशासकीय मान्यता दिलेला **रुपये ७९.२० लाख (अक्षरी रुपये एकोणऐंशी लाख वीस हजार फक्त)** इतका निधी वितरित करण्यास या आदेशान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. मंजूर केलेला निधी खालील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा आणि सन २००६-०७ च्या मंजूर अनुदानातून भागवावा.

लेखाशिर्ष :- मागणी क्रमांक डी-३

२४०१, पीक संवर्धन

१०३, बी - बियाणे

पंचवार्षिक योजनार्तगत योजना १०० टक्के केंद्र पूरस्कृत योजना

(००) (२१) बियाणांचे उत्पादन व वितरण आणि साठवणूक याकरिता

अर्थसहाय्य (२४०१३९७५)

५) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार या योजनेचा नियतकालिक आर्थिक व भौतिक प्रगती अहवाल केंद्र व राज्य शासनाला सादर होईल याची दक्षता घ्यावी. योजनेची अंमलबजावणी पूर्ण होताच, खर्चाबाबतचा अहवाल तथा उपयोगिता प्रमाणपत्र नमुना क्र. १९ अे मध्ये केंद्र शासनास पाठविण्यात यावे व त्याची प्रत शासनास पाठवावी

६) हा शासन निर्णय वित्त विभागाचे परिपत्रक क्रमांक खर्चनि १००६/प्र क्र १/अर्थोपाय दिनांक १५/१/२००७ नुसार पूरवणी मागणी अन्वये उपलब्ध झालेला निधी वितरित करण्यास त्या विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्र.२४५/०७ /अर्थ १२ दिनांक ६/३/२००७ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

७) सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासन वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आलेला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक पुढीलप्रमाणे आहे

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(र . ब. पुरोहित)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती)

महालेखापाल (लेखा परिक्षा /लेखा व अनुज्ञेयता)-१/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर

संचालक, (निवगुनि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, अकोला.

संचालक, महाराष्ट्र राज्य बिज प्रमाणिकरण यंत्रणा, अकोला.

संचालक, वैकुंठभाई मेहता इन्स्टिट्यूट, पुणे

सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक

क्षेत्रीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बीज निगम, पुणे

सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
वित्त विभाग-(अर्थ १२) (अर्थोपाय) व (व्यय १)/नियोजन विभाग
कार्यासन २-अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
निवड नस्ती.